

„A remekműveket minden korban újra kellene fordítani”

Interjú Gy. Horváth Lászlóval az Anna Karenina új fordításáról

INTERJÚ - LXVI. évfolyam, 8. szám, 2022. február 25.

Mérföldkőhöz érkezünk Lev Tolsztoj munkásságának magyar recepciótörténetében: Gy. Horváth Lászlónak köszönhetően új fordításban jelent meg az Európa Könyvkiadónál az orosz íróóriás három nagyregénye közül a második, az *Anna Karenina*.

Gy. Horváth László, akinek kiváló fordításában számos angol és amerikai író, például William Golding, John Updike és Virginia Woolf műveit olvashatjuk, az utóbbi években orosz szerzőkkel is foglalkozik. Nemcsak Tolsztoj magyar befogadásához járult hozzá tevékenyen (2013-ban az említett három nagyregény közül az első és legközismertebbet, a *Háború és békét* is az ő szerkesztésében és szöveggondozásában nyomtatták újra), hanem több XIX-XX. századi klasszikus szerzőéhez is: Ivan Turgenyev *Apák és fiúk* című regényének 2019-ben és prózaverseinek (*Senilia*) 2018-ban kiadott újrafordításait szintén ő jegyzi; fordított Vlagyimir Nabokov-elbeszéléseket, -novellákat is; de a prózán kívül az orosz líra közvetítésében is részt vett a 2007-ben megjelent Marina Cvetajeva-válogatáskötet szerkesztése révén.

A napjainkig töretlen népszerűségnek örvendő *Anna Karenina* fordítástörténete mintegy száznegyven évet ölel fel; fordításainak sajátosságairól Albert Sándor kitűnő összefoglaló cikkéből (*Az Anna Karenina magyar fordításairól*) kaphatunk képet. A regényt a hazai olvasóközönség először 1887-ben, kilenc évvel az *Anna Karenina* első könyvformátumú oroszországi megjelenése után olvashatta magyarul, R. Trux Hugóné tolmácsolásában. Ez a szövegváltozat a regény német fordítása alapján, azaz közvetítéssel készült, stílusa nehézkes, ráadásul a szöveg erőteljes csonkítást szenvedett el: a fordító számos fejezetet kihagyott, de a megtartottakban is több bekezdést lerövidített, átszerkesztett – mindezt a korabeli kritika is szemére vetette. Az első teljes szövegű fordítást Ambrozovics Dezső jegyzi, 1905-ös megjelenéssel. Albert Sándor szerint „bár stiláris ügyetlenségeket, magyartalanságokat ebben a fordításban is bőven találunk (...), megállapíthatjuk, hogy ez a fordítás helyenként meglepően szép, gördülékeny, több mint százéves kora ellenére viszonylag jól olvasható szöveg”. A múlt század húszas-harmincas éveitől kezdve kiadott első magyar Tolsztoj-összes nem ezeket, hanem egy harmadik fordítást tartalmaz, Bonkáló Sándor és ifj. Pálóczi Horváth Lajos verzióját, amely az Ambrozovicséhoz hasonló módon értékelhető. Végül, a regényt az ötvenes évek óta Németh László sokat bírált, de az olvasók körében kétségtelenül népszerű és magas presztízsű fordításában ismerhettük: ez a variáns jelent meg a hatvanas évekből második (és azóta utolsó) Tolsztoj-összesben is, ráadásul közel negyven kiadása közül a legújabb 2017-re datálható.

Gy. Horváth László újrafordítása ilyen előzményekkel, ilyen kontextusban lép be a képbe, ráadásul szövegváltozatának az irodalmi kánontól eltérő címet is ad: a regény magyar fordításainak története során most először láthatjuk a könyv fedőlapján a tragikus sorsú hölgy nevét helyes fonetikus átírással – Anna Karenina.

Miért most vált időszerűvé a regény újrafordítása? Mennyire rebellis vagy nem rebellis fogás, hogy az új fordítás címe eltér a hagyományostól (függetlenül attól, hogy ez a különbség egyetlen y-ban áll)? Hogyan érdemes viszonyulni a regény azon fontos részeihez, amelyek megoldásait a korábbi fordításokban azok kritikusai a „sikerületlen” jelzővel illették?